

DR. SZÁSZ TIBOR: Erdei munkák motorfűrészsel

Az erdei munkák mesterfogásai sorozat második tagjaként üdvözölhetjük Szász Tibor igen sikeresnek mondható munkáját. Amint a könyvsorozat megjelenéséből is következtetni lehet, elsősorban az erdészet különféle területén dolgozó szakmunkásaink ismereteinek tudatosítását, elmélyítését célozza a sorozatnak tervezett minden tagja. Így a már megjelent „Fagyártmánytermelés”, a most közreadott „Erdi munkák motorfűrészsel” dícsérik a szerzők munkáját. Reméljük, hogy az „Erdi utak fenntartása”, „Erdőgazdasági gépek karbantartása”, „Kézi szerszámok a gépesített fahasználásban” is rövidesen megjelenik, hogy teljesse legyen a sorozat.

A most megjelent, majdnem öt ív terjedelmű könyvecske hat főrésze tagozódik. Az első részben a szerző rövid történelmi áttekintést ad a motorfűrészek fejlődéséről, továbbá egészségvédelmi és balesetelhárítási tudnivalókkal, a második fejezetben pedig a különféle vágásformákkal ismerkedik meg az olvasó. A további fejezetekben a motorfűrészsel végzendő különféle munkákat tárgyalja, így a döntés, gallyazás, darabolás technikáját s azok mesterfogásait. Külön érdeme a könyvecskének az egyszerű nyelvezete, érthetősége. Csak azt mondja el, ami a szakmáját szerető szakmunkásnak a motorfűrészek eredményes használatához nélkülözhetetlenül szükséges és feltétlenül érdeklődésre tart számot. Ezáltal sikerült a szerzőnek, — ahogyan ezt a könyvecske bevezetőjében is olvashatjuk — bensőséges viszonyt kötnie az olvasóval. Sikeresen teszik teljessé a mondanivalót a rajzos ábrák, amelyek nemcsak a balesetek megelőzését, hanem a munka könnyebb végrehajtását is célozzák.

Reméljük, hogy szakmunkásaink gyakran lapozgatják majd e könyvecskét, annak szerény ára (5 Ft) sem lehet akadály és elérjük a kívánt célt, egyrészt hogy ismereteik bővülni fognak, másrészt hogy a néha még mindig tapasztalható könnyelműségeket felszámolják, s ezáltal saját magukat, de munkatársaikat sem hozzák veszélybe.

Dérföldi Antal

Papp J.: Védett területek, növény- és állatritkaságok

A könyvesbolt kirakatában egy izléses kiállítású kis könyv hívja fel magára figyelmünket. Papp József „Védett területek, növény- és állatritkaságok” című munkája. Belelapozgatva, néhány sor elolvasása után máris elhatározzuk, hogy ezt a kis könyvet bevezetésétől utolsó soráig elolvassuk. Már olvasása közben rádöbbenünk, mennyire hiányosak szűk kis hazánk növény- és állatvilágával kapcsolatos ismereteink. Ebben a kis könyvben egy életen át nyitott szemmel járó, a természetet imádó, a különlegességeket kutatónak munkaeredménye van összesűrítve.

Bevezetésében a természetvédelmet sürgető, majd megvalósító természetbarátoknak — köztük több erdőmérnöknek is — állít örök emléket.

Budapest, Duna-kanyar, Észak-Magyarország, Alföld, Dunántúl, Balaton-vidék a kis könyv fő címei, amelyeken belül nemcsak a közismert botanikus kertek és parkok idős és ritkaságszámba menő fáira, hanem terek, kórházak, temetők, magánházak kertjeiben található ritka példányokra is felhívja a figyelmet, a legtöbb fa magassága, törzs-körmérete és korona-szélességének feltüntetésével. Ugyancsak a főcímeken belül egyes területek ritka növény- és állatvilágát ismerteti. A tárgymutatóban 508 növény és 184 állatnév szerepel. A szövegi részt 52 művészi foto egészíti ki.

Hazánk természeti szépségei és érdekességei iránt érdeklődőknek kedves és hasznos olvasmányul, szabadidejében a természet után vágyó és annak érdekességeit értékelni tudó, főleg városi embernek pedig kiváló útikalauzul szolgál.

Dr. Vlaszaty Ödön

Szovjet tudósok Magyarországon

Sz. Sz. Pjatyickij, a Műszaki és Tudományos Együttműködés (TESCO) keretében a közelmúltban, mint az ERTI-hez küldött szakértő, két hetes látogatást tett Magyarországon. *Sz. Sz. Pjatyickij*, az Ukrán SZSZK érdemes tudósa, a „Lenin”-ről elnevezett Szövetségi Mezőgazdasági Akadémia levelező tagja. Programján elsősorban a *gyorsannövő fenyőfélék termesztése*, az ezzel kapcsolatos termesztési és kutatási eljárások megbeszélése szerepeltek. Meglátogatta a Zemplénegyeségi, a Keletbükki, a Mátrai, a Keszthelyi és a Kiskúnsági Állami Erdőgazdaságokat, a gödöllői Arborétumot, az Erdészeti és Faipari Egyetemet és annak kísérleti területeit, valamint az ERTI mátrafüredi és sárvári Kísérleti Állomásait. A világhírű tölgynevesítő természetesen bepillantást kapott a magyarországi tölgygazdálkodás — elsősorban kutatási — területeire is. Tapasztalatai alapján tett értékelését és javaslatait a következőkben összegezzük.

A gyorsannövő fenyőfélék szélesebb körű telepítése a *rontott erdők fajajcsere átalakításakor* jelentős és eredményre vezető feladat. Az erdei- és vörösfenyő mellett a luc, az egzóták közül elsősorban a duglasz ígéretesek. Utóbbinak Háromhután látható állománya rendkívüli.

Magas színvonalúnak és helyesnek minősítette *e fajok nemesítése és termesztésének fejlesztése* terén megindult munkát. Az erdeifenyő klóngyűjtemények és az azokban folyó vizsgálatok, megfigyelések, adatgyűjtések időszaki eredményei jók. Helyes a tapasztalatokat *üzemi magtermelő ültetvények* telepítésével szélesíteni. Ilyenek létesítésekor oltványok kiültetése helyett eredményesen alkalmazzák Ukrajnában azt az eljárást, amelynek során az alanyokat végleges helyükre ültetik és az oltást ezeken végzik. Az oltás helyét celofánzacskóval védik. Az eljárás gazdaságos: alkalmazásakor mellőzhető az üvegház és az átültetés. A munka gyorsítható annak szem előtt tartásával, hogy 50—60 klónból álló plantázsok is már teljes mértékben kedvező terméseredményeket adnak.

A telepítési anyag minőségét javító eljárások helyesek. Az erdeifenyő terén elért eredmények mellett kitűnik a vörösfenyőhibrid kiváló növekedése. Az ezekből telepített állományok különösen értékesek lehetnek. A származási kísérletekből több fatermesztési és egyéb célra alkalmas származást lehet kiválasztani.

A termesztés fejlesztése tekintetében korszerűnek tekintendők a nagy területen összpontosított kísérletek. Ezekben a nagyüzemi technológiát kívánatos alkalmazni a kézi munkaerő lehető legteljesebb mellőzésével. A nagyméretű telepítési anyag előnyeit az eljárás gazdaságossága dönti el. Az anyag méretének növekedésével kell támogatni a hálózatot.

A Duna-Tisza közi, elsősorban erdeifenyő telepítések technológiája különösen leköttötte *Sz. Sz. Pjatyickij* professzor figyelmét, mivel Ukrajna hasonló jellegű termőhelyein több 1000 ha telepítést végeztek. A magyarországi csemeték gyökérzete túlságosan erős. Az 50—60 cm hosszúságú gyökérzet feltétlenül mély talajelkészítést kíván. Előnyösebb, ha az ültetési anyag gyökérzete 20 cm-rel rövidebb, viszont gondoskodnak a megmaradás és a növekedés feltételeiről. Ukrajnában, ahol a klimatikus viszonyok leginkább hasonlítanak a bemutatott területéhez, több évi tapasztalat alapján jelenleg letérnek a mélyszántásról. Helyette R—60 altalajlazítóval 60 cm mélyen lazítják a talajt. A megművelt sáv 1 m széles. Két művelt sáv között 2 m-t műveletlenül hagynak, ezeken megmarad az erdei növényzet. Az ültetést az 1 m széles sáv felező vonalán géppel végzik. A 20 000 db/ha csemeteszámot túlságosan soknak tartotta.

A lombos fajok nemesítése terén a populetumokban folyó és az akáccal kapcsolatos munka kapta meg kedvezően. Előzőt érdekesnek, utóbbit nemzetközi érdeklődésre számot tartónak minősítette.

A magtermelő állományokban folyó munkát elsősorban szlavontölgy és bükk állományokban volt alkalma megtekinteni. A terméshozam fokozása érdekében végzendő trágyázási kísérletek során javasolja a hatóanyag szerint kiszámított trágyamennyiség több törzs köré történő azonos mennyiségű adagolását. Ezzel a matematikai értékelés megalapozottabbá válik.

A nemzetközi hírű akadémikus látogatása új szempontokkal gazdagította az érintett területeken dolgozó szakembereket. Az eszmecseréket különösen közvetlenné tette az a körülmény, hogy *Sz. Sz. Pjatyickij* professzor számos egykori magyar ösztöndíjas és aspiráns oktatója, nevelője volt.

Dr. Szőnyi L.

M. P. Petrov akadémikus, a leningrádi egyetem tanszékvezető tanára, a Szovjetunió, különösen Türkmenia homokterületeinek (Kara-Kum) egyik legjobb ismerője, az ERTI meghívására 1967. X. 18—XI. 1. között hazánkban tartózkodott. A homokterületek megkötéséről, a mütárgyak (utak, vasutak) megvédéséről írt könyve ma is alapvető kézikönyv a Szovjetunióban. Úttörő felismerése volt már az ötvenes évek elején az ősnövények (lágyszárúak, cserjék és fák), valamint a homok minőségétől függő termőhelyek kapcsolatának a hasznosítása oly módon, hogy a kiválasztott tesztnövények sorrendje egyben a homoki termőhelyek természetési értékéről, hasznosságuk, a homok megkötésének lehetőségeiről is számot adhasson.

Felkereste nálunk Kistelek határában a sávós-szalagos elegyítéseket; Ásotthalom és Ruzsa környékén a korábbi és újabb erdőtelepítéseket; Balotaszállás és Harkakötőny között a Rákóczi erdő és a „Varga dombok” tanulságos fásításait. Útba ejtette Kúnfehértó és Kéleshalom (Illancs) homokmegkötéseit és bejárta Bugac határában többek között az ősbörökás hullámzó homokvonulatait, Ágasegyháza ismét mozgásba lendült homokját, Kunadacs erdőterületét. Megismerkedett az erdőgazdasági tájak kialakításával, a homoki termőhelyfeltárás és termőhelytérképezés nálunk kidolgozott módszerével, a talaj- és termőhelyláncok lényegével, hasznosságuk módjával. Érdeklődéssel vette tudomásul, hogy a hazai termőhelyek minősítésére mi is megállapítottuk és felhasználjuk a tesztfafajok sorrendjét, a termőhelyek térképezése során a légi felvételeket. Ugy vélte, hogy a nálunk gyakorlatilag, üzemi méretekben is kipróbált feltárás-térképezés módszerét a Szovjetunió erdős sztyep övezetének egyes területein is hasznosítani lehetne.

Helyszíni bejárásain mellé szegődtek a területileg érintett erdőgazdaságok és erdészetek fiatal szakemberei, az ERTI tudományos munkatársai. Szemmel láthatólag elnyerte a tetszését az a szoros kapcsolat, amely az ERTI munkatársai és a gyakorlati szakemberek között kialakult. Érdeklődéssel nézte az ERTI kutatóinak nemesítési, fajta összehasonlító kísérleti területeit (Gödöllő), a fenyvesek akáccal történő elegyítéseit.

A lépten-nyomon kialakult viták sok hasznos gondolatot ébresztettek. Érdekes és hasznosítható pl. az a javaslat, hogy a bugaci ősbörökáshoz hasonló, bonyolult domborzatú területeken kiterjedtebben lehetne a homoki fűzetek termeszteni, minthogy a buckák homokjának a nedvességkészlete biztosíthatná a cserjék vízsükségletét. Szemléltető az a grafikus megoldása, amellyel bármely erdőgazdasági táj bármely homokterületén meg lehet határozni az aktív széljárás elemzése útján a homokmozgás törvényszerűségeit.

Petrov akadémikus itt tartózkodása feltétlen nyereség volt a számunkra.

Dr. Babos I.

I. V. Sutov, a Leningrádi Erdőgazdasági Kutató Intézet igazgatóhelyettese 1967. július hónap két hetet töltött hazánkban, mint a vegyszeres növényirtás szakértője.

Az első napokban — hogy átfogó képet kapjon a hazánkban folyó vegyszeres növényirtással kapcsolatos munkákról és célkitűzésekről — Magyarország erdőgazdálkodását, ennek keretében a témával összefüggő elméleti és gyakorlati problémákat ismertették. Ezt követően bemutattuk a gödöllői arborétumban, a mátrai és kaposvári erdőgazdaságokban beállított vegyszeres kísérleteket és üzemi méretű munkákat, majd a soproni Erdészeti és Faipari Egyetemen és a Növényvédelmi Kutató Intézetben folyó munkánkkal ismerkedett meg.

A bemutatók, majd az összefoglaló és kiértékelő megbeszélés során elismerően nyilatkozott a látottak felett, de ugyanakkor ismertette a náluk már bevezetett eljárásokat s ezzel kapcsolatosan hasznos tanácsokat adott, amiket az alábbiakban foglalhatunk össze:

Javasolta, hogy a nálunk eredményesen használt, de nyugati országokból beszerzett Tormona vegyszerek mellett próbáljuk ki a Szovjetunióban gyártott, hasonló összetételű 2,4,5-T butileszter vegyszert.

Ugyancsak ajánlotta a Karbation (metilditiokarbamát) és a D-D készítmények (1,3-diklórpropilén és 1,2-diklórpropán keverék) talajsterilizátorkénti alkalmazását, melyekkel nagy mértékben csökkenthetők az évelő veszélyes gyomok és a csemeterdőlés okozta kár. Csemetekertekben a vetések kelés utáni kezelésére javasolta az ásványolajos herbicidek kísérletbe állítását.

A Szovjetunióban a tölgylvetések gyomtalanítására a Simazin, az erdeifenyő erdősítések gyomtalanítására az Atrazin, a vörösfenyő vetések gyomtalanítására pedig a Chlorazin vált be.

Folytatni javasolta a többi fafajra nézve is a herbicidek alkalmazásával összefüggésben a talajlazítás jelentőségének vizsgálatát, mit mi a nyárra nézve már kidolgoztunk.

Javasolta kipróbálni a Leningrádi Erdőgazdasági Kutató Intézet által kidolgozott tölgy, vagy más fafaj árkos vetését. Ennek lényege, hogy két oldalra fordító két kormánylemezes ekével szántanak és a kialakított bakhátakat egyidejűleg herbicidekkel permetezik. Ez az eljárás a bakhátat néhány évig megvédi az elgyomosodástól.

A kialakítandó permetezőgépet úgy javasolja megszerkeszteni, hogy a permetező szerkezetnek szinkronizáló berendezése legyen, melynek az a feladata, hogy a gép haladási sebességének fokozásával növekedjék a kipermetezett permet-mennyiség és vizsont.

Dr. Vlaszaty Ödön

A fatermési táblák alkalmazása és szerkesztése a Szovjetunióban. A fejlett erdőgazdálkodással rendelkező államokban széles körű vita folyik arról, hogy a fatermési táblákat hol, milyen célra alkalmazzák, hogyan szerkesszék. Vannak, akik a fatermési táblák szükségességét bizonyítják, vannak, akik ez ellen foglalnak állást. Hasonló viták miatt, az egységes álláspont kialakítása érdekében a Szovjetunió erdőrendezési szervezete vitaülést hívott össze. Ezen megállapították, hogy a fatermési táblákat sem az erdőrendezés, sem pedig az erdőgazdálkodás több ágazata nem nélkülözheti. Sőt külön fatermési táblákat kell szerkeszteni a rontott erdőkre és a normál állományokra. A fatermési táblák alapján tervezik az esedékes nevelővágásokat és határozzák meg adott esetekben a jelenlegi élőfakészletet, valamint a várható növedéket. Felhasználják a táblák adatait a fafajmegválasztáshoz, az erdőművelési munkák tervezéséhez.

A normál állományok növekedésének pontos meghatározása érdekében szükségesnek tartják a hosszúléjárátú kísérleti területek létesítését és fenntartását. A leningrádi faterméstani kutatók szerint a szerkesztésnél csak az ilyen kísérleti területek adataival célszerű dolgozni. A puskinóiak álláspontja pedig az, hogy mind a hosszúléjárátú kísérleti területek, mind pedig az egyéb, rendelkezésre álló adatok együttes eredményéből kell a fatermési táblákat szerkeszteni.

Az értekezleten meghatározták azt, hogy a fatermési tábláknak mindenekelőtt az összes fatermésre vonatkozó adatokat kell tartalmazniok. Jelenleg a Szovjetunióban 300 fatermési tábla van. Ezek egyik fő hibája, hogy az összes fatermésre nem közölnek adatokat.

A puskinói Kutató Intézetben összegyűjtötték mind a 300 fatermési táblát. Ezek adatait összehasonlítják a próbaterületekkel. Az új táblákhoz az adatokat elektronikus számítógépek segítségével dolgozzák fel. A próbaterületekre vonatkozóan szükségesnek tartják, hogy fatermési osztályonként legalább 12—15 próbaterület legyen. A növekedés menetének pontosabb meghatározása érdekében a legvastagabb és legvékonyabb törzsek közül próbaterületenként 1—1 db-ot elemeznek. A próbaterületek fatömegtét nem fatömegetáblák, hanem a $V = G \cdot H \cdot F$ összefüggés alapján a helyi adatokból állapítják meg. Az alakszám meghatározás érdekében területenként 30—40 próbatörzset döntenek. Ezeket a próbatörzseket egyszersmind növedékmeghatározásra is felhasználják.

Az adatok kiegyenlítésére a grafikus módszert és a matematikai statisztikát egyaránt alkalmazzák.

(V. Sz. Csujenkovval, a Puskinói Erdészeti Tudományos intézet osztályvezetőjével való konzultáció alapján referálta: dr. Solymos R.)

Légifényképek alkalmazása a szovjet erdőrendezésben. A korszerű erdőrendezés egyre nagyobb mértékben alkalmazza a légifényképeket. A Szovjetunióban ma már légifényképek nélkül az erdőrendezési munkát nem lehet elkezdeni. Az erdőterületekről két kamerával készítenek felvételeket. Az egyik 1:25 000-es méretarányban készül az alaptérképek céljára, a másik 1:15 000-esben a faállományok mérésére.

Az alaptérképeken belső munkával alakítják ki az erdőrésztleteket, nyiladékokat. Ezek határát a fényképeken szagatott vonallal jelölik meg. A beosztásnak megfelelően történik a helyszínen a határpontok rögzítése és bemérése.

Meghatározzák a fényképek alapján az állományok összetételét, záródását, sűrűségét, valamint a famagasságot és a koronaátmérőt. A koronaátmérőből állapítják meg a mellmagassági átmérőt. A kapott adatok helyszíni ellenőrzését és kiegészítését attól függően végzik, hogy az illető erdőterület melyik osztályba sorolták. Az

erdők értéke, használhatósága alapján az erdőterületeket ugyanis négy osztályba (I—IV) és egy átlagon felüli osztályba (Ia) sorolták be.

Az üzemi térképeket az I. osztályú erdőkben geodéziai úton készítik. A többi osztályban kizárólag légifényképek alapján dolgoznak. Az elkészített térképeket a fajoknak és korosztályoknak megfelelően színezik.

A légifényképek alkalmazhatóságát illetően Magyarországon is többoldalú vita folyt. Erdőrendezésünk keretein belül dolgozó fotogrammetriai csoport eredményes munkáját dicséri, hogy egyre nagyobb mértékben igénylik erdőrendezőségeink a légi fényképeket. A nemrég megjelent útmutató minden bizonnyal elősegíti ennek a korszerű módszernek hazai elterjesztését.

(V. Sz. Csujenkov szovjet tud. osztályvezetővel való konzultáció alapján referálta: Dr. Solymos R.)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Mint hírt adtunk róla, Egyesületünk elnöksége által a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, valamint az Országos Erdészeti Egyesület együttműködésének elmélyítéséről készített tervezet a kölcsönös tárgyalások után megállapodás formájában jóváhagyásra került, amelyet az elnökség határozatának megfelelően teljes szövegében közlünk:

Megállapodás

a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, valamint az Országos Erdészeti Egyesület együttműködésére.

I.

A volt Országos Erdészeti Főigazgatóság, valamint az Országos Erdészeti Egyesület között az elmúlt években több területen jó együttműködés alakult ki. Az Egyesület részt vett az erdőgazdálkodás fejlesztését szolgáló kormányhatározatok előkészítésében, és a megvalósításukat szolgáló tervek bírálatában. Előadásokon, konferenciákon mozgósította tagjait, az erdészet dolgozóit az erdőgazdálkodás fejlesztését célzó intézkedések végrehajtására.

A gazdaságirányítás új rendszerének irányelvei között a párt a központi vezetés feladatává tette azt, hogy koncentrálja a műszaki fejlődés megvalósításához szükséges szellemi erőforrásokat. Ugyanakkor viszont a társadalmi szervezeteket, — közülük a MTESZ-t — arra hívta fel, hogy szervezzenek széleskörű propagandamunkát a szakmai továbbképzés érdekében.

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, mint az erdőgazdálkodás központi vezető szerve, ennek megfelelően a jövőben az eddiginél is nagyobb mértékben kíván támaszkodni az Országos Erdészeti Egyesületre. Számít arra, hogy az Egyesület az erdészeti dolgozók társadalmi összefogásával továbbra is fontos szerepet vállal az erdőgazdasági tudományok fejlesztésében, a tudomány és gyakorlat összehangolásában, az erdészeti szakemberek szakmai és politikai ismereteinek fejlesztésében.

Ugyanakkor viszont elengedhetetlenül szükséges, hogy az Országos Erdészeti Egyesületbe tömörült szakemberek teljes köre bekapcsolódjék a Minisztériumnak az erdőgazdálkodás fejlesztésére irányuló feladatai megoldásába, hogy így a Minisztérium és az Egyesület közötti kapcsolat ne csak egyes területeken és alkalmasszerűen fejlődjék, hanem az Egyesület szervezeten, egyenletesen és hathatósabban segítse a Minisztériumnak az erdőgazdálkodás fejlesztésére irányuló törekvéseit.

Mindezekre tekintettel szükségesnek tartjuk, hogy a Minisztérium vezetősége és az Egyesület elnöksége a megoldandó feladatok elvégzésére megállapodást kössön, és azt kölcsönösen hozza nyilvánosságra.

II.

Az együttműködés legfőbb területeit és témáit a Minisztérium az Egyesület elnökségével közösen állapítja meg. Az Egyesület azzal segíti elő az erdőgazdálkodás